

Metodický list

k vybraným jazykovým zásadám v komunikaci Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

specifikující základní požadavky definované směrnicí FF MU č. 2/2022
O způsobech a zásadách interní a externí komunikace

Poslední aktualizace metodického listu: 12. března 2024

Základní východiska

Cílem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (dále jen „FF MU“ nebo „fakulta“) je působit při komunikaci směrem navenek jako seriózní instituce, která

- má více než stoletou tradici, jíž si je vědoma a k níž se hrdě hlásí,
- je však zároveň institucí moderní, která reflektuje aktuální trendy,
- reaguje na potřeby současné společnosti,
- dbá na zásady ekologické udržitelnosti,
- je otevřená všem bez ohledu na genderovou příslušnost, vyznání, rasu, zdravotní stav, věk či sexuální orientaci,
- pracuje s fakty a váží si hodnoty objektivní pravdy,
- není laciná a podbízivá,
- dbá na jazykovou kulturu,
- váží si estetických hodnot.

Proto Směrnice FF MU č. 2/2022 O způsobech a zásadách interní a externí komunikace v čl. 4 odst. 4 doporučuje dbát při komunikaci zejména na genderově senzitivní jazyk. Tento metodický list uvedenou zásadu detailněji rozpracovává a připojuje další jazyková a typografická doporučení směřující k naplnění výše popsaných cílů komunikace.

Název a zkratka fakulty

V textech důsledně pracujeme s tímto názvoslovím a zkratkami fakulty:

- FF MU / do angličtiny se nepřekládá!
- Filozofická fakulta MU / MU Faculty of Arts
- Filozofická fakulta Masarykovy univerzity / Faculty of Arts, Masaryk University
- filozofická fakulta / faculty (není-li název kompletní, vždy s malým písmenem – zástupný název nepoužíváme)

POZOR! Nezaměňujte zkratku FF MU za značku fakulty MUNI ARTS. Ta se v psaném textu nepoužívá a funguje pouze jako textové logo fakulty. Stejně tak nejsou užívány ani její variace a kombinace typu ARTS MUNI, FF MUNI, Filozofická fakulta MUNI apod.

POZOR! Oficiální název fakulty již nezní „Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně“, jak se občas mylně objevuje.

Zástupné názvy fakultních součástí

Stejně jako v případě názvu fakulty jako celku ani v případě jejich součástí nepoužíváme zástupné názvy. S velkým počátečním písmenem je tedy píšeme pouze tehdy, je-li název kompletní:

- Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity / Central Library, Faculty of Arts, Masaryk University
- Ústřední knihovna FF MU / Central Library of FF MU
- ústřední knihovna / central library
- Ústav religionistiky FF MU / Department for the Study of Religions of FF MU
- ústav religionistiky / department for the study of religions

Tone of voice

Komunikace směrem k veřejnosti je založena na těchto principech:

- komunikace je formální, srozumitelná a jasná,
- sdělení na webu jsou stručná, texty jsou kratší než v tištěných materiálech a vhodně strukturované (mezinadpisy a členění),
- při tvorbě textu se snažíme pracovat s vrstvami (např. upoutávka na homepage webu, delší texty na samostatných podstránkách; v tištěných materiálech nadpis, perex, samotný text),
- důsledně nepoužíváme tykání (ani směrem k uchazečům), používáme plurál,
- texty se obracejí ke čtenáři a čtenářce, vyhýbáme se pasivním konstrukcím.

Příklady špatné praxe:

Centrum podpory humanitních věd – CARLA bylo vybudováno v letech...

Podej si přihlášku na FF MU...

Příklady dobré praxe:

Vybudovali jsme Centrum podpory humanitních věd...

Podejte si přihlášku na FF MU...

Nabízíme nejširší nabídku bakalářského studia...

Zveme vás na Den otevřených dveří...

Zkoumáme, podporujeme, využíváme...

Genderově senzitivní jazyk¹

Při tvorbě názvů nových akcí, soutěží, výzev, rubrik na webech apod. pamatujeme na vyvážené oslovení všech, koho se text týká.

Vyhýbáme se generickému maskulinu, ale i legitimizaci stereotypů na trhu práce označováním osob podle většinově zastoupeného pohlaví. Řešením může být:

- **zdvojení** – např. „studijní referenti a studijní referentky“, „studenti a studentky“, „uchazeči a uchazečky“, „absolventi a absolventky“
- **využití genderově neutrálního výrazu** (pokud je to možné) – např. „studující“, „vyučující“, „lidé“, „pracující“
- **využití abstraktního výrazu či názvu instituce** – např. „studijní oddělení“, „osazenstvo“, „obecenstvo“
- **úplné vynechání** problematického výrazu pomocí např. pasivní konstrukce věty či úplné změny formulace – např. „O prodloužení lhůty lze požádat...“ namísto „Studenti mohou požádat...“, „Máte zájem o studium? Přinášíme vám informace...“ namísto „Přinášíme informace pro uchazeče o studium...“, „Mám podanou přihlášku...“ namísto „Podal jsem přihlášku...“
- ve výjimečných případech (lze-li ženský tvar utvořit beze změny kořene slova) **využití tvarů s lomítky** – např. „studijní referent/ka“, „žadatel/ka“ (příp. lze místo lomítka využít symbol hvězdičky, kterým se naznačuje zahrnutí také nebinárních osob, např. „student*ka“)

¹ Doporučení pro češtinu vycházejí z metodické příručky Jany Valdové *Rady pro obce, instituce i jednotlivé osoby, jak lépe komunikovat a propagovat vlastní i týmovou práci* (2020). Doporučení pro angličtinu jsou zpracována dle webu Northwestern University: <https://nuwrite.northwestern.edu/communities/global-health/writing-a-global-health-proposal/gender-sensitive-language.html>.

Zejména v případě formálních textů legislativní povahy je rovněž přípustné **v úvodu explicitně definovat**, že generickým maskulinem v textu rozumíme osoby různého genderu.

V angličtině sice kategorie mluvnického rodu u podstatných jmen ve většině případů problémy nepůsobí, nicméně je třeba dbát na genderově neutrální užití zájmen, a to i v případech, kdy je v češtině genderově neutrální zájmeno zvrátané. Řešením může být:

- **zdvojení** – „Every student must deliver his/her transcript of records“, případně „his or her“, „If a student wants a consultation, he/she must register in advance“, případně „he or she“
- **užití zájmena they** – „Every student must deliver their transcript of records“, „If a student wants a consultation, they must register in advance“ (lze použít i při formulaci věty v jednotném čísle, případně ji převést do čísla množného)

V případě některých častěji se vyskytujících podstatných jmen, které implikují genderovou příslušnost, doporučujeme následující substitute:

Genderově zatížené výrazy	Genderově neutrální ekvivalenty
man	person, individual
freshman	first-year student
mankind	people, human beings, humanity
chairman	chair, chairperson, coordinator
Dear Sir:	Dear Sir or Madam:, Dear Editor:, Dear Service Representative:, To Whom it May Concern:

Vybraná jazyková a typografická doporučení pro český text

Za účelem jednotnosti doporučujeme dodržovat následující grafické varianty a typografická řešení:

- e-mail (se spojovníkem)
- wifi
- online
- vás, vámi – v obecných textech a na webu s malým počátečním písmenem

- české uvozovky dvojité „“ (99 66) – lze využít klávesové zkratky Alt+0132 a Alt+0147
- české uvozovky jednoduché ‚‘ (9 6) – lze využít klasickou interpunkční čárku a zkratku Alt+0145
- nesměšovat využití pomlčky (–) a spojovníku (-) – pro zápis pomlčky, která se na klávesnici běžně nevyskytuje, lze využít klávesovou zkratku Alt+0150
- pevné mezery před jednoslovnými spojkami a předložkami minimálně na koncích řádků – lze využít klávesovou zkratku Ctrl+Shift+mezera (v MS Word) nebo Alt+0160